

INFORMASJON FRA ATM NORGE

Nyhetsbrev 80 – april 2024

Nytt fra ATM Norge

ATM Konferansen 2024 i samarbeid med NHO Luftfart.

Dato er fastsatt for ATM Konferansen 2024, som arrangeres i et samarbeid mellom ATM Norge og NHO Luftfart. Konferansen avholdes 11. juni 2024, tradisjonen tro i NHOs lokaler i Næringslivets Hus, Middelthunsgate 27, 0368 Oslo (Majorstuen).

Konferansen er et viktig møtested mellom representanter for medlemsbedriftene, luftfartsmyndighetene og alle som har sin virksomhet innen luftfartssektoren. Konferansen vil således tilby en rekke relevante innlegg.

Tema for årets konferanse er «Samhandling mellom ATM-aktører og lufthavns-brukere. Muligheter og trusler». Konferansen vil sette fokus på luftfartens kapasitetsutfordringer sett i lys av hva forsinkelser koster både involverte aktører, kunder og samfunnet.

Med økt lufttrafikk er kapasitet en utfordring. Ikke bare i luften, men også på lufthavnene. Konseptene Airport Operation Plan og Collaborative Decision Making er strategiske hjelpemidler for å bedre driften av lufthavner, men spørsmålet er om effektiviteten vil kunne bli enda bedre ved å tilstrebe en mer ytelsesstyrt lufthavn basert på mer tidsriktig informasjon fra de viktigste aktørene og en bedret forståelse for virkningen av beslutningene? Under konferansen vil potensialet for bedret operativ effektivitet gjennom Total Airport Management bli presentert bl.a. gjennom å formidle mer oppdatert og korrekt informasjon til passasjerer og aktører, slik at lufthavnens ressurser blir brukt mer effektivt til nytte for flyselskapene og passasjerene. Innlegg fra bl.a. Avinor og SINTEF vil belyse muligheter som framkommer gjennom informasjonsdeling.

Luftfartens økende informasjonsintegrasjon via felles nettverkstjenester representerer også nye utfordringer. Justis og beredskapsdepartementet satte i 2022 ned den såkalte Totalberedskapskommisjonen som skulle vurdere hvordan de samlede beredskapsressursene i Norge kan benyttes best mulig. Utvalgets rapport av juni 2023 presenterer flere funn som er relevante for luftfartsbransjen.

Under konferansen vil et foredrag gitt av NSM gi innsikt i hvilke cyber-trusler som er relevante for bransjen, mens Widerøe vil presentere synspunkter på luftfartens avhengighet av satellittbaserte tjenester innen navigasjon, kommunikasjon og overvåking, her fokusert på utfordringsbildet knyttet til navigasjonskonseptene for underveisfasen og landingsfasen og hvordan de satellittbaserte tjenestene står seg i en sårbarhetssammenheng.

Både konferansen og den etterfølgende konferansemiddagen på et velrenommert spisested i Oslo er gratis for deltakerne.

ATM Norges nettsider er på lufta igjen

ATM Norges nettsider har i en tid vært uten vedlikehold grunnet tekniske begrensninger. Nettsidene er nå flyttet til et nytt web-hotell under .com domener og kan nåes over to valgfrie adresser:

<http://www.atm-norway.com>

<http://www.atm-norge.com>

For framtiden vil våre nyhetsbrev ikke bli distribuert som pdf-vedlegg til masseutsendt epost. Alle nyhetsbrev vil bli å finne på våre nettsider, men alle på vår mailingliste for nyhetsbrev vil få en epost som varsler om at et nytt nyhetsbrev er klart for nedlasting.

Nasjonal transportplan (NTP) 2025–2036 er lagt fram

Regjeringens NTP er lagt fram, stortingsbehandling vil skje før sommeren 2024. I NTP setter regjeringen blant annet av 1 milliard kroner til å fremskynde overgangen til null- og lavutslippsluftfart.

I pressemelding 35/2024, publisert 22.03.2024 skriver Samferdselsdepartementet blant annet:

I ny Nasjonal transportplan vrir regjeringa innsatsen i retning drift, utbetring og vedlikehald. Med planen legg regjeringa opp til å bruke 1 308 milliardar kroner over 12 år.

Ein framtidsretta utvikling av luftfarten

– Luftfarten må gjennom ei utfordrande og omfattande omstilling for å utvikle seg i tråd med klimamåla. Regjeringa prioriterer 1 milliard kroner til å sette fart på å fase inn luftfart med null og låge utslepp. Når luftfarten blir utsleppsfri, blir den ein klima- og miljøvenleg transportform med lite arealinngrep, seier samferdselsministeren.

Arbeidet med å legge til rette for denne omstillinga, skal skje i dialog med viktige luftfartsaktørar og med NHO og LO.

Regjeringa vil oppretthalde dagens lufthamnstruktur og ferdigstille lufthamnprosjekta i Bodø og Mo i Rana. Regjeringa vil arbeide vidare med berekraftige rammevilkår for Avinor.

Nytt fra SINTEF

Prosjektet FLAIT hadde statusmøte med deltakelse fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

Ved hjelp av kunstig intelligens (KI) skal prosjektet FLAIT finne og rapportere feil i prosedyrer når fly tømmes og gjøres klar for neste reise. «Dette er «spot on» bruk av KI for å utvikle løsninger til et sikrere samfunn», uttalte den ferske statssekretæren Tomas Norvoll i Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Hans første offisielle oppdrag ble et besøk til dette prosjektet som ved hjelp av kamera på flyoppstillingsplassen samler inn bildedata. Videre tolkes bildene for å identifisere ulike objekter, som kjøretøy, personer, kjepler etc., og så hvor disse befinner seg til enhver tid. Neste steg er å sammenlikne informasjon fra bildene med gjeldende prosedyrer, og retningslinjer for operasjoner på oppstillingsplass. Når den digitale assistenten finner avvik, får bakkepersonell beskjed. De kan da samarbeide om å rapportere feil, og forbedre sine rutiner.

Under besøket fortalte Norvoll at regjeringen nå er opptatt av å støtte prosjekter som kobler kloke hoder i forskningen sammen med myndigheter og industrien, for å utvikle løsninger vi kan dra nytte av fremover. FLAIT startet i 2022, og er et prosjekt som eies av Airside Innovation og ledes av SINTEF, i samarbeid med partnerne Avinor, Norce, Widerøe Ground Handling AS og Opscom Systems. Prosjektet har bidrag fra Forskningsrådet.

Nytt fra AVINOR

I en pressemelding 12.02.2024 skriver Avinor:

(Pressemeldinger fra Avinor kan leses her: [Avinor pressemeldinger](#))

I dag besluttet styret i Avinor å overføre seks nye tårn til Avinors fjernstyrte tårnsenter i Bodø. De seks nye tårnene er Båtsfjord, Mosjøen, Sandane, Sørkjosen, Vadsø, og Ørsta-Volda.

Dermed vil antall tårn som styres fra senteret i Bodø bli til 21. I dag er elleve tårn allerede i operativ drift. I 2025 vil også tårnene i Molde, Sandnessjøen og Leknes overføres til senteret. Et digitalt tårn for Kirkenes lufthavn er tidligere vedtatt etablert lokalt. Det er også tidligere vedtatt at ny lufthavn Mo i Rana vil fjernstyres fra senteret i Bodø, og at nye Bodø lufthavn skal ha et digitalt tårn med lokal løsning.

– Satsningen på fjernstyrte tårn er åpenbart riktig for Avinor. Det er et fremtidsrettet teknologiprojekt som gir store besparelser og utvikler flysikringstjenesten. Dette er en investering som blir enda viktigere med bakgrunn i at Avinor er i en krevende økonomisk situasjon, med behov for å tette gapet mellom inntekter og utgifter. Vi har allerede oppnådd besparelser, og større besparelser ligger rett foran oss. Dette vil komme passasjerer, flyselskaper og hele samfunnet til gode, sier konsernsjef i Avinor, Abraham Foss.

The International Air Transport Association (IATA) has criticized the impending amendments to the Single European Sky (SES) 2+ package, which it believes will undermine efforts to modernize European air traffic management. The original goals of SES were ambitious, aiming to triple Europe's airspace capacity, halve costs, improve safety tenfold, and enhance environmental performance by 10%. However, IATA contends that the compromise set to be approved by Member States will not fulfil these promises, harm European competitiveness, and miss crucial opportunities for emissions reduction. IATA's Director General, Willie Walsh, expressed strong disapproval, describing the outcome as a failure resulting from negotiations that catered to narrow national interests and would lead to the creation of bureaucratic jobs without addressing the pressing issues of delays, increased costs, and unnecessary emissions for travellers, the environment, and airlines. #1214.ATC5

SITA has been tasked with enhancing the datalink capabilities for Avinor, Norway's air navigation service, overseeing 43 airports and air traffic control in Norway, the North Sea, and the Arctic Ocean. This initiative is key to Avinor's strategy to optimize Norwegian airspace by reducing operational costs, fuel consumption, and greenhouse gas emissions through improved flight path efficiency in upper airspace. By upgrading to SITA's Aeronautical Telecommunications Network (ATN) and VHF Data Link Mode 2 (VDLm2) services, Avinor will enable the automation of air traffic management procedures via CPDLC (Controller Pilot Data Link Communications), crucial for managing the growing air traffic across Europe.

This service, slated for early 2025 implementation, aims to modernize communication between air traffic controllers and pilots, enhancing efficiency, safety, and environmental sustainability. SITA's expansion includes adding four VHF stations in southern Norway for better coverage. This project aligns with Avinor's commitment to the Single European Sky initiative, aiming for a more integrated and efficient European airspace, with SITA providing a vital link in this digital transformation. #1214.ATC21

SITA is collaborating with Viasat to introduce the Iris service, which utilizes satellite communications to enhance Controller Pilot Data Link Communications (CPDLC) across continental Europe. This service aims to add capacity to Europe's air traffic control (ATC) communications system by providing an additional air/ground communications channel. The Iris program, which started its pre-commercial flight phase in January with easyJet as the launch airline, is expected to welcome more airlines in 2024.

The ATN Backbone Service by SITA plays a crucial role in distributing messages, such as ATC clearances, between pilots and air traffic controllers. Viasat's Iris service integrates with this system, ensuring secure delivery of CPDLC and ADS-C messages across Europe.

Iris enhances the existing ATN messaging services provided by SITA, offering an alternative to the VHF Data Link Mode 2 (VDL-M2) radio network and increasing the resilience of Europe's overall ATC communications in response to rising traffic volumes. Supported by the European Space Agency (ESA) and involving 19 Air Navigation Service Providers (ANSPs), the Iris program aligns with the European Policy on Single European Skies, aiming for full coverage through secure, state-of-the-art satellite communication.

This initiative, certified by EASA and distributed by the European Satellite Service Provider (ESSP), marks a significant milestone for Viasat, SITA, and the aviation industry worldwide in achieving reduced emissions and less congestion in European skies. SITA's integration of satellite technology into Europe's multi-link communications environment represents a first in the industry, enhancing capacity, resilience, and supporting a more efficient and sustainable European airspace. #1214.ATC25

At the Airspace World event in Geneva on March 21, 2024, NAV CANADA announced its joining of the iTEC Alliance, marking the alliance's expansion beyond European borders for the first time. This collaboration aims to foster a new generation of more efficient and environmentally friendly air traffic management (ATM) systems. The inclusion of NAV CANADA, a key player in managing the second-largest airspace globally, significantly enhances the alliance by extending its partnered airspace coverage from 8 million to over 26 million square kilometres and supporting over 12 million flights annually across 27 control centers.

This partnership is set to revolutionize global air traffic by introducing the possibility of operating transoceanic flights with uniform technology from start to finish, ensuring smoother traffic management across the world's busiest oceanic routes. The iTEC SkyNex system, pivotal in this advancement, will enable Trajectory-Based Operations (TBO) in Canada, aiming for strategic air traffic management with a comprehensive view of flights from take-off to landing. The system promises greater efficiency, improved planning, reduced delays and CO2 emissions, and significant cost reductions.

NAV CANADA's incorporation into the iTEC Alliance is expected to accelerate the development and adoption of new technologies and sophisticated functions in air traffic management, through shared costs and expertise. Raymond G. Bohn, President and CEO of NAV CANADA, expressed enthusiasm about joining the iTEC Alliance and the potential for achieving unprecedented goals towards more sustainable skies. Dirk Mahns, DFS COO and Chairman of the iTEC Board, highlighted NAV CANADA's entry as a milestone that underscores the alliance's commitment to advanced technology and collaboration, aiming to transform aviation by enhancing interoperability among air navigation service providers for smarter and more efficient flight management. #1214.ATC7

Thales and Skyguide have signed a Memorandum of Understanding (MoU) to collaborate on bringing open architecture to Air Traffic Management (ATM) systems through the Thales OpenSky platform. This partnership aims to revolutionize the ATM industry by offering a flexible solution that facilitates the integration of third-party applications and components without compromising safety or security.

The Thales OpenSky platform, based on Kubernetes technology, is designed to modernize ATM system architectures and is part of Thales Group's broader investment in digital platforms for mission-critical systems. This platform will enable Air Navigation Service Providers (ANSPs) to enjoy benefits such as ease of maintenance, increased scalability, and reduced total cost of ownership, while ensuring the safety and security standards required in the ATM domain. #1214.ATC16

Frequentis, in collaboration with Danish company Augmented Hearing, is set to enhance aviation audio quality through an AI-based audio enhancement technology. This innovation aims to improve speech comprehension in noisy environments, particularly benefiting air traffic control (ATC) communications. Gerald Mohnl of Frequentis highlighted the project's goal to facilitate seamless controller-pilot interactions with the integration of this technology into their X10 voice communication system.

Air traffic controllers, who have traditionally contended with voice quality issues and significant noise in their work, will see a reduction in workload due to the clearer communication enabled by this AI technology. Augmented Hearing's software, already in use within Danish public safety organizations, employs noise suppression techniques and operates securely on-premises, adhering to GDPR compliance. Mette Carstensen, CEO of Augmented Hearing, expressed enthusiasm for the partnership with Frequentis, aiming to bring the benefits of improved audio quality to the air traffic management market. Their product, Sharpi, draws on extensive experience in the hearing aid industry to enhance safety-critical communication environments.

The collaboration will be showcased at Airspace World in Geneva, presenting a new generation of voice quality advancements for control towers and centres, underpinned by over half a century of experience from Augmented Hearing in the audio industry. #1214.ATC32

DFS, the German air navigation service provider, was awarded the ATM Award for its Future Delivery Model (FDM) in the "Greener Skies" category at Airspace World 2024 in Geneva, Switzerland. The FDM, a component of the DFS Future Architecture ATS Systems (ZAAS) program, offers a sustainable air traffic management strategy leveraging modern cloud infrastructure, aimed at reducing energy consumption.

The core of the FDM is a hybrid cloud infrastructure based on a "three cloud pillar" approach, designed to ensure the safe and reliable operation of air traffic management (ATM) systems while using advanced technologies like virtualisation, containerisation, and service orientation for significant energy savings. Since January 2023, the first of these cloud pillars has been operational, hosting over 300 virtual systems on an equivalent number of physical platform cores for testing and developing ATM services, already demonstrating considerable energy savings compared to traditional hosting methods.

The next phase, a cloud pillar for operational ATM services, is scheduled for the end of 2024, with the full implementation of the cloud infrastructure projected by 2032. This infrastructure is expected to include several thousand physical cores, indicating the potential for massive energy savings. #1214.ATC45

Copenhagen Airport (Denmark) has taken a significant step towards green transformation by installing a large battery for storing green energy, making it one of the first airports in Europe to do so. This initiative, part of the EU project ALIGHT, aims to store power from renewable sources like solar and wind energy, enhancing the airport's sustainability and reducing emissions toward net-zero operations. Despite challenges in obtaining approval for operating a battery within the airport's critical infrastructure, collaboration between Copenhagen Airport, Danish Technological Institute, and Hybrid Greentech has minimized risks, such as fire and smoke development, ensuring the project's success.

The installation includes Hybrid Greentech's energy management system, which facilitates smart control of the battery, optimizing the storage and utilization of green power. This system will interact with the airport's infrastructure, including the upcoming 1350 electric car charging stations, to maximize the use of renewable energy and contribute to the overall energy system's stability.

This pioneering project exemplifies Copenhagen Airport's commitment to sustainable operations and is a flagship example for the EU-project ALIGHT, which explores the integration of electrification and renewable energy sources into future airport infrastructures. The project, running until the end of 2025, will share insights and experiences with other airports, aiming to inspire widespread adoption of sustainable energy solutions in the aviation industry. #1214.CON3

Florian Guillermet will start his tenure as Executive Director of the European Union Aviation Safety Agency (EASA) on 1 April 2024, after being selected by the EASA Management Board on 13 December 2023. He transitions to this role from France's DSNA, where he served as Director Air Navigation Services since June 2021, overseeing a 7,000-person organization. With 26 years of experience in aviation, including senior management positions in France and the EU, Guillermet aims to modernize EASA for the digital age, maintaining high standards of safety and environmental protection in aviation.

He emphasizes the importance of stakeholder relationships and intends to leverage EASA staff's expertise in a multicultural environment. Guillermet replaces Luc Tytgat, the Acting Executive Director, who will continue in a senior leadership role to assist with the transition until August. #1214.ATC48

ATM Norge / ATM Norway

<http://www.atm-norway.com/>

Sekretariat:

Atle Berge Kristiansen

Epost: atm@atm-norway.com

Mobil: +47 995 87 990